

ДАЛАЛАРДА МЕХНАТ СУРУРИ

ПУДРАТЧИЛАР ҒАЙРАТИ

Намангандаги мухбиримиз
Абдунаби ҚОРАБОВ
хабар беради:

Бригадада асосан далалар онлави пудратчиларга бўлиб берилган. Экинчи бридинчлардан бўлиб пудратчи Комилжон Маматкулов бригадаси бошлаб берди. Бу ишда механизатор Юсуфжон Бекмирзаев ва селкачи Абдурауф Холматовлар ғайрат кўрсатишмоқда. Бу жамоа тасарруфидоги 1,5 гектар майдоннинг ҳар гектаридан режадаги 32 ўрнига 35 центнердан хирмон тиклашга жазм этган.

БАҲОРНИНГ БИР КУНИ ЙИЛНИ БОҚАДИ

Тажрибали деҳқонлар билан суҳбатда бўлганга, апрель ойининг бошлари чигит экиш учун қудай муддат эканлигини айтишди. Кўп йиллар кўзатишлардан сўнг улар шундай хулосага келишган. Термиқ районидоги «Намуна» жамоа хўжалигида чигит экиш бўлганга муваффақиятларини қувонч билан айтишди.

Б. КЕНЖАБОВ, «Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ЎҒИТ ХОСИЯТИ

Пахтачиликда минерал ўғитларни — яъни азот, фосфор ва калийни илмий асосланган муддатларда тупроққа солиш муҳим аҳамиятга эга. Уларни мақбул муддатларда тупроққа солиш ўғитнинг ривожланишини жадаллаштиради. Ҳосил шохлари, шоналар, гуллар ҳамда кўсақлар пайдо бўлишини тезлаштиради. Ҳозирги даврда пахтачиликда ўғитларга энг талабчан пайтлари аниқланган. Жумладан, уларни чигитни экишдан олдин, ҳамда экиш билан бир вақтда тупроққа солина, самараси юқори бўлади.

Мутахассис маслаҳати

Бу ҳолда тупроққа солинадиган азот микдори йиллик меъёрининг 25—30 фоизи микдоридан бўлиши керак. Ҳозирги вақтда минерал ўғитларнинг нархи бир неча баробар қимматлашди. Шунинг учун ўғитлардан юқори самара олиш ҳамда пахта ҳосилини янада кўпайтириш учун бу йилги шарафат азот, фосфор ва калий ўғитларини чигит экиш олдидан экиш билан бир вақтнинг ўзида тупроққа солишни ҳамда пахта майдонларида қўлаш мақсадга мувофиқдир.

Ўзбекистон пахтачилик илмий тадқиқот институти директори, академик Т. ЭЗОКIROV, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор, Н. ИБРОҲИМОВ, қишлоқ хўжалик фанлари номзоди.

ЁЗЁВОНЛИК ФЕРМЕР

Охунбобоев районидоги Қалайдар Мадалиев номли жамоа хўжалиги қошида ташкил этилган Эргашевлар деҳқончилик уюшмаси чорвадорлари сут ва гўшт етиштиришда қувончли натижаларга эришишмоқда.

Фарзандларига боғу-роғларни, даладарини, фойзали шохлар ва сўлим қишлоқларни мерос қилиб қолдиради. Ҳақиқат шундай бўлиб келган, шундай бўлиб қолади. Ер юзини эр очади, очил дастурхон ҳам, хазина ҳам шу замин. Хазинани очини қалити эса фидойи меҳнат эканлиги ҳеч кимга сир эмас.

Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамасининг деҳқон (фермер) хўжалигини янада ривожлантириш хусусидаги қарорига асосан бу фермер хўжалигида дастлаб 24 гектар, 1992 йилдан эътиборан қўл зонадан 34 гектар ерни ўн йилга ижарага беришди. Тиниб-тиничи нималигини билмайдиган хўшмуомала Раҳимжон Эргашев шундай ҳикоя қилади:

УЛКАН СУВ ИНШОТИ ИШГА ТУШДИ

Қорақалпоғистон Республикасининг Тахтақўйр туманида сувни чуқуқлаштириб берадиган ноёв иншоот фойдаланишга топширилди. Уни туман аҳолисига Германия Федератив Республикасининг хайрия ёрдами сифатида Олмоний Қизил хоҷи совға қилди. Қурилишнинг ишга тушиши туфайли 17 минг аҳоли тоза ичимлик суви билан таъминланади.

ЭКИШ МАВСУМИНИ УЮШҚОҚЛИК БИЛАН ЎТКАЗАЙЛИК

Кунлар исб, жумҳуриятимиз далаларида экиш мавсуми бошланди. Қўлнинг ғанимат кунларидан деҳқонларимиз қандай фойдаланяпти? Уларнинг олдидан турган муаммолар нималардан иборат?

ТАКОМИЛЛАШГАН ТЕХНИКА ЗАРУР

Янги қишлоқ хўжалик техникаси билан шуғулланувчи республика идоралари комиссиянинг навбарар мажлисида Ўзбекистон деҳқончилик-сановат мажмуини механизациялаш масалалари кўриб чиқилди. Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, фанлар академиясининг, сановат қўроқлари, ўқув юрталари, Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги фанлари академиясининг, республика деҳқончилик-сановат мажмуи долзарб мушоираларини ҳал этиш билан шуғулланувчи бошқа ташкилотларнинг вакиллари қатнашди. Мажлисда идоралараро комиссия расми, Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги фанлари академиясининг вице-президенти академик Ш. У. Пўлдошев бошқари.

Еёвонда ўрик эрта гуллади. Дала-дашлардан иссиқ ҳовур кўтарилиб, ер юзини қоплаган майсалар баҳор шаббодасида майин тебранади. Исон фақат фидокорона меҳнати, она ерга муҳаббат туфайли бахт топади, бири икки бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамасининг деҳқон (фермер) хўжалигини янада ривожлантириш хусусидаги қарорига асосан бу фермер хўжалигида дастлаб 24 гектар, 1992 йилдан эътиборан қўл зонадан 34 гектар ерни ўн йилга ижарага беришди. Тиниб-тиничи нималигини билмайдиган хўшмуомала Раҳимжон Эргашев шундай ҳикоя қилади:

Мажлис қатнашчилари тақдир этилган лойиҳани маъқуллаш билан уни бажариш, Ўзбекистон заволда, рида зарур машиналар ишлаб чиқаришни ташкил этиш учун манфаатдор барча ташкилотларнинг вазирилари билгиллаб олдилар. Мажлисида ўртача тодал пахтани терадиган ХМ-01 машинанинг ва гўза барқини самаралироқ тўктирадиган ва гўза зарарқундаларига қарши курашда ишлатиладиган ОША-630А шабакали чағлаткичининг қабул синовлари натижалари ҳам кўриб чиқилди. Мазкур янги машина-механизмларни тақомиллаштириш ишларини давом эттириб, уларнинг бир туркумини санаоатда ишлаб чиқаришга қарор қилинди. (ЎзА).

ҚОНУНПОЛИКМА БАРИЧА БАРОБАР

МАХСУС САҲИФА

Ўзбекистон Республикаси прокуратурасида

ИНСОФИ ЙЎҚНИНГ ИЙМОНИ ЙЎҚ

Инсон таъби жуда нозик. Узи шундай яратилган. У ҳар бир неъматдан, либосдан гузаллик излайди. Дилига мос бўлишни истайди. Кўнглига ўтиришмаган бирор буюمنى кўрс дили ражиди, сифатсиз таомдан татиса иштаҳаси бўғилади. Агар билмай тавовул қилса, анча вақтгача оромини, саломатлигини йўқотади. Тинч бўзилади.

Мақолаамиз аввалини шу йўсинда бежиз бошламадик. Сабаби мавзу биз бир кунда неча маротаба дуч келадиган ҳол — сифат ҳақида. Бу ҳақда кўп гапирганимиз, тўхтовсиз бонг урилиши миз даркор. Негаки, инсон тани сифатлиги, жамият равангиди, иқтисодий тараққиёт шун билан белгиланади. Чуқур мулоҳаза юритилса, бу сўз замривда катта маъно борлигини англаймиз. Бу сўз лоқайдлик тушунчасига ёт ва қарама-қаршидир. Афсуски, шу ҳақиқатни гоҳида унутиб қўямиз. Ёни қилбатури парво қилмаймиз. Барча иллат ана шундай!

Ҳозир тақчиллик даври. Худо хоҳлса, у тез орада ўтмишга ўтар. Бироқ шундай ўтқинчи, қийин пайтдан баъзилар фойдаланиб қолиши кўзлашади. Ёни юборсак олинсади, деб ўйлашади. Инсонлар саломадлигига завол етишини ўйламай (ахтироқ билла тур) чўнтақларини ширириш йўллари қидиришади. Эртага оқибати нима бўлиши уларни қизиқтирмайди, виждонлари қийнамайди. Негаки ҳаром йўл билан топилган бойлик улар учун ҳамма нарсадан соза, Демак, бундан шундай хулоса чиқардик, айбдорлар вақтида тегишли жазосини олмага. Бу эса четдан келтирилатган, жумладан ўзимизда етиштирилатган озиқ-овқат маҳсулотлари сифати псайиб кетишига сабаб бўлган. Натияжада ҳалқнинг миллионлаб маблағи аталган жойига етиб бормапти. Бунни кўйида келтириладиган рақамлар яққол кўрсатиб турибди.

Маълумки, гушт ва сутнинг таркибиде бизга гоёт зарур моддалар мавжуд. Улар инсон учун куч-қувват манбаи. Гушт, нон ва сув кабилар бизга кунда керак. У рўзгоримиздан аризмаслиги даркор. Хукуматимиз Ўзбекистон аҳолисининг гуштва бўлган ахтирқини қидириш мақсадига бултур бир неча давлатлар билан шартномалар тузди. Шунга кўра, минглаб тонна маҳсулот четдан келтирилади. Афсуски, унинг маълум қисми зарарланган, истеъмол қилиш мумкин эмас эди.

Хўш, нега шундай бўлди? Нега ортиқча сарф-харажат, оврагарчиликларга йўл қўйилди? Ахир у ердигарлар ҳам буни яхши билшарди-ку! Наҳотки «мендан кетгунча...» қабилда иш тутишни афзал билишди? Қимларнинг масъулиятсизлигиндан юзлаб одамлар сабр чекиши мумкин эди-ку!

Усимликлар касалланишини аниқловчи карантин

хизматидан олинган маълумотлар ҳам қийин жиддий таъбиш тортишга ундайди. Бултур 23 хориний давлатдан келтирилган маҳсулотлардан 4 мингта намуна олиб текширилди. Теъдда тегишли чоралар кўрилди. Хавфни бартараф этиш юзасидан тадбирлар амалга оширилди. Бундан чиқарилган хулоса шунки, бирон кун, бирон дақиқа хушёрлики йўқотмаслигимиз керак. Ҳалқимизда «Ўзинга ахтирқ бул...» деган гап бор. У бежиз айтилмаган.

Нон инсон учун энг азиз неъмат. Унинг таъбирини инки оғиз сўз билан изоҳлаш мумкин эмас. У табиатнинг инсониятга берган энг улуг неъматларидан. Сифатли, яхши сакланган бугдойдан ёпилган нон мазамиз биланми. Ушанда у ўзидеги барча хусусиятларини йўқотмайди. Аммо сифати бузилган, ачиган бўлса-чи?

Ўтган йилнинг ноябрь ойида чет эллардан келтирилган бугдойнинг 16 минг тоннадан зиёда талабга яловоб бермади. Шунингдек, 170 тоннадан ортиқ дон ва дон маҳсулотларини ҳам истеъмолга яроқсиз топилди. Эсиэ, шунча молни келтиришга қанча меҳнат, харажат сарфланган эди. Беихтир ҳалғга толади киши: наҳотки айримлар «Ўзбекистонга нима юбормайлик; яхшимиз-ёмонми олаверишди» деб ўйлашса? Истагимиз бир-биримизга панд бермай савдо-сотик, олдиберди билан ҳалол шугулланайлик. Шерикчиликнинг йилчилик дейишади. Бунни доим ёдда тутайлик.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигининг хўжалик ҳисобидеги фирмалар махсуслари вазиғларига маъсулият билан ёндашганликлари натияжасида сифатсиз маҳсулотлар ўтмишга йўл қўйилмапти. Маълумотларга кўра бир йил давомида четдан келтирилган молларнинг 8 миллиард сўмликдан зиёда шартнома битимларига жавоб бермади. Салкам 7 миллиард сўмлик маҳсулот стандарт талабларига мос келмади. Жумладан, унинг 502 миллион сўмлик озиқ-овқат (гушт, парранда, ҳўл мева, сабзавот)дир. «Анджон ташқи сервис» фирмаси мутахассислари эса Германиядан келтирилган 19,3 миллион сўмлик жўзани брак деб топилди. Шунингдек, уларнинг тошкентлик ҳамкасблари Петропавловскдан жўнатилган 146 тонна картошканинг 55 фоизи истеъмолга яроқсиз эканини аниқлашди. Бу 80 тонна атрофидаги картошка, дегани. Савдо-тайёрлов идоралари озиқ-овқат маҳсулотларига шартнома тузаётганларида сифатга эътиборни қучайтиришлари шарт. Акс ҳолда ортиқча ташвишлар камай.

«Юрт хазинасидан миллионлар соғурилаваради. Афсуски, бундай нуқсонлар ўзимизда ҳам оз эмас. Етиштирилатган маҳсулотларнинг катта қисми талабга жавоб бермайди. Бу ҳол баъзи хўжалик ва ташқи баъзи маҳсулот кучайтириши тақозо этмоқда. Қуйидаги рақамлар фикрни миз далилдир. Бултур 19 миллион сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари истеъмолга чикарилмади. Ўзбекистон Озиқ-овқат сановат концерниндан 7 миллион сўмлик, «Ўзбекистонсавдо» ширкати «Ўзбекистонсавдо» ширкати қорхона ва хўжалиқлардан 6 миллион сўмлик, республика гушт ва саноатти биланмасидан қарийб 3 миллион сўмлик, жумҳурият паррандачилик сановатидан 823 минг сўмлик, «Ўзбекистонсавдо» қорхоналаридан 579 минг сўмлик маҳсулот яросизга чикарилди. Миллионлар эвазига тайёрланган неъматлар лоқайдлик натияжасида эл дастурхонига етиб бормади.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги қошидаги Бош инспекция ходимлари сўнгги пайтларда талайгина камчиликларни очиб ташлашди. Мутахассислар 376.240 тонна маҳсулот стандарт нормаларига тўғри келмаганидан тўхтатиб қолишди. Бундан Оққўртан пахта тозалаш заводига С-6524 навалда 478.8 тонна пахта инкичичи соргга қабул қилинган. Биринчи соргга мансублиги аниқланди ва ҳосил топширган хўжаликка 1,8 миллион сўм қайтарилди. Пахта, ғалла, пилла ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сифатли назоратдан ўтказилгач, 469 нафар ходим маъмурий (улардан 34 нафарнинг мансаби пасайтирилди) жаозаланди. 373 кишига 35.960 сўм жарима солинди. Умуман сифатсиз маҳсулот тайёрлаганликлари учун 2615 маъсул шахсга жиддий чора қилинди, уларнинг 1085 тасидан 159.346 сўм ушлаб қолинди. Тўқсон нафар раҳбар вазифасидан четлатилди.

Маҳсулотлар сифати пастлиги, санитария-эпидемиология қоидаларига амал қилинмаслиги оқибатиде айрим озиқ-овқат ишлаб чиқарувчи ҳамда умумий оқибатиде қорхоналарда ҳам камчиликлар мавжуд. Давлат Назорат қўмитасидан олинган маълумотларга қараганда, 39 мингта шундай қорхонадан 32 мингтадан зиёда санитари яхши талабларига умуман жавоб бермайди. Ўтган йилнинг ўзида маъмур қондаларга амал қилмаган, сабзавот ҳамда озиқ-овқатлари яхши сақламаса, таом тайёрлаш технологиясини бузган 3 мингтадан ошқин умумий оқибатини тармоғи ва хууссий ошхона фаолияти тўхтатилди. 1.140 тоннадан ортиқ маҳсулот ишлашга яроқсиз топилди. Тошкент вилоятининг ўзида Монголиядан келтирилган 300 тонна гушт қайта ишлашга жўнатилди. Тошкент шаҳар дўконларига чикарилган 40 тонна озиқ-овқат савдодан қайтариб оли-

ди. Республикаимизда 1992 йил давомида 6 марта оққатдан захарланиш ҳоллари қайд этилди.

Шуниси ачинарлики, қиғилсиз воқеалар рўй беришида баъзи назорат органларининг ҳам айби бор. Улар кўп ҳолларда лоқайдлик қилиб, вазифаларига маъсулият билан қарашмапти. Маҳсулот сифатига эътибор сусайтириб юборилган. Айниқса, стандарт ва молларнинг сифатини текшируви инспекциялар иш услубларини қучайтиришлари даркор. Дунёда маънавий жавобгарлик, виждон деган сўзлар борлигини унутмайлик. Битта хафсаласизлик, бепарволик ўйлаб тузатиб бўлмас хатоларни келтириб чиқариши мумкин. Бу борадаги ишларни йўлга қўйиш учун ахтироқ вазирлик, давлат ассоциацияси, қочирлар қошидаги инспекцияларга қўброқ эркинлик бериш керакдир. Чунки ҳозир улар исташса-исташмасе ўзлари бўйсунган идоралар раъйига қарашга мажбурлар. Шунинг учун ҳам қўшнча маҳсулот сифатига вақтида хулоса чикаришмайди.

Маҳсулот сифатини юзасидан белгилаган тартибларга қандай амал қилинаётганини аниқлаш мақсадида Республика прокурату-

ТАРҒИБОТ САМАРАСИ

Ўзбекистонимиз мустақил тараққиёт йўлидан ҳодил келам ташламқда. Демократия тобора мустақамланиб борапти.

ШОХИДАМАС, БАРГИДА

Бухоро вилоятида «ҚамАЗ» маркада давлат белгиси 48—16 БХН бўлган ҳў машинасини боқхона ходимлари тўхтатишганда хайдовчининг қўти уюиб кетди. Маълум бўлишича, бун бежиз эмас экан. У ўзининг боқорларда сотиб, тузуккина пул қилса бўладиган 9 тонна 600 килограмм олман Туркманистонга ноқонуний равишда олиб кетаётган экан.

«Жизахда ҳам олиғларнинг йўлга кўп ҳолларда боқхона ходимлари ров бўлишмоқда. Давлат белгиси 56—13 СИЛ бўлган «ҚамАЗ» автомашинасида Сирдарё вилоятли фўқаро Б. Қаршубоев 5 тонна олма ва 100 килограмм урни бегона қилмоқчи бўлганда тўрга илдин. Хуқуқбузарга беш минг сўм жарима солиниб, моллар мусодара қилинди.

Тошкент шаҳрида фаолият кўрсатаётган «Давронбек» кичик қорхонаси афтидан, Тюмень шаҳридаги майхўрларни юртимизнинг олтининг узумларидан тайёрланган винолари билан таъминлаш мажбуриятини олганга ўхшайди. Шу кичик қорхона директори Б. Разақов 3,6 тонна «Портвейн» вивосини «вадлага вафо» қилиб шерикларига жўнатганди: Қўлга тушгач, баҳона излашга тушди. Ғўе бундай маҳсулотларнинг четта олиб чиқиш учун рухсат кераклигини хабари йўқ эмш... Ноқонуний жўнатилган 864 минг сўмлик мол юртимизда қолди.

Панжикентлик хайдовчи А. Сайфиёвдан ҳам омад юз ўтирган экан. У ҳам ўзимизнинг техникамизга жуда зарур 5 тонна 400 литр бензинни давлатга топширишга мажбур бўлди.

Ота-оналаримиз чинакамга азиз ва суюқ зотлар. Ҳақиқатан ҳам турмушлари, эзгу ишлари билан кўнчилиқ хўрматини қозонаётган барча касб эгалари илк бор ўз ота-оналари қўллариде таҳсил кўришган.

Хўш, фарзандлар волидаю муқаррама, падари бузруквори олдидаги бурчини қандай ўтапти? Бу борада гап боргудек бўлса, эзгу ишлари билан нафақат ўз ота-оналарини, ҳатто маҳалласи, халқи, Ватанини угуллаб келаетган кўллаб йигит ва қизларимизни мисол келтириш мумкин. Лекин афсуслар бўлсинки, бугуд йнда қорамғи, шолди ичиде курмағи учраб тура-

ХУРМАЧА ҚИЛИҚ

кан. Суд мажлисимиз йиғилишларидеги зўравонлар — Улугбек Мамабаевлар ҳамда Фахриддин Расуловларнинг ярамас хатти-ҳаракати кўриб чиқилди. Улугбек ўн еттига тўлмади, тоғни унга талқон қилгудек кучи бор. Унинг шериги Фахриддиннинг отаси ҳам ўғли билан фахрланиб юради, деб Фахриддин исмини қўйган. Ҳар иккалеси ҳам Қўбрай туманидаги 12-хўра техника олими юртининг иккинчи курсида ўқишарди. Қўнларнинг бирида дарсларини тутатиб, уларнига қайтиштиганида йўлда ўша билан юрти толиби Сейлхон Умбетовни кўриб қоладилар. Текаганга тегиб, текаганга кесак отишга ўрганган Улугбек ва Фахриддинлар Сейлхоннинг устидеги бежирим «монгана» спорт кийимини ечиб беришнинг илождо эўравонлар буйруғини бақаради.

Жабранлардан бу кўнғилсиз воқеа ҳақида аввал лом-зим демади. Вақт ўтгач, отасига «монгана» ханго-масини гапириб берди. Бекжон ака бу нохуш хабарни илтизага етказди. Оралдан кўп ўтмай куртка эгасига қайтарилди.

Уларнинг бу хўрмага қилдилари ҳақидаги «хўшхабар» сўзгача етиб борди. Яқинда уларнинг иши атрофлича кўриб чиқилди, тўп-лашдан далил ашлар, гувоҳларнинг кўргазмалари олдида зўравонлар ўз айбларига тўлиқ инор бўлишди.

И. ИБРОҚИМОВ, Тошкент вилояти Қўбрай тумани халқ судининг раиси.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам ҚАРИМОВнинг шахсан ташаббуси билан жиноятчиликка қарши муросасиз кураш олиб бориш юзасидан амалла оширилатган чора-тадбирлар халқимиз томонидан яқдил қўллаб-қувватланмоқда ва узининг қутилган натияжасини бермоқда.

раси томонидан бултур 232 марта текширув ўтказилди. Ахволни яхшилаш мақсадида жойларга 207 та тавсиянома, 441 та қонун бузилишига доир оғоҳлатирувчи хатлар жўнатилди. Шунингдек, қонунга хилоф тузилган актларга нисбатан 30 та расмий иорозлик билдирилди, 256 киши интизомий, 393 киши маъмурий жавобгарликка тортилди. Бешта жиноий иш кўзга тинди.

Амалдаги йилда ҳам шундай текширувлар давом этирилмоқда. Энди илгариги услубдан воз кечадиган пайт аллақачон келди. Сифатсиз мол олиб ёки сотиб ҳеч ким бирака топмаган. Қолаверса бозор иқтисодиети бундай хўжасизликни кўтармади. Халқимиз дастурхониде бундай хўжасизликни кўтармади. Халқимиз дастурхониде бундай хўжасизликни кўтармади. Халқимиз дастурхониде бундай хўжасизликни кўтармади.

Аммо, айримлар хуқуқларини талаб қилишга иштироқ қилмади. Улар энди истаган нўрсамизни қилишимиз мумкин, деб ўйлашмоқда. Бунинг устига ўзаро талабчанлик бўшайди; Шунинг учун ҳам жиноятчилик, қайғочилик каби иллатлар кейинги пайда бирмунча кўпайди.

Бунни яхши англаган Пешку тумани маъмурий органлар ходимлари аҳоли ўртасиде хуқуқ-тартибот ва қонунчиликни кенг тарғиб қилишга катта эътибор беришарди. Улар жамма ва давлат хўжаликлари, қорхоналар, ташкилотлар, ўқуа орталарида бўлиб кенг тушултириш ишлари олиб бормоқдалар. Натияжа ёмон бўлмапти. Туманда жиноятчилик камаймоқда.

Р. АСЛОНОВ.

СУРАТДА: туман прокуратури, биринчи томпали хуқуқшунос Фўрқат Маҳмурдов, халқ суди раисиси Мўҳиба Имомова, ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция подполковниги Ражаб Бахронов билан юрти талабларини билан бўладиган учрашувлардан ўзаро фирқалашмоқда.

Н. САИДОВ олган сўрат.

ЎҒРИНИНГ БЕТИ ҚОРА

Улугбек Бурҳоновни кўрган киши туппа-тузук одам дейди. Келишган йигит. Айрим билмаганлар кирий ўғлин бўлса, шундай бўлса, деб хавас қилиш ҳам мумкин. Аммо билгалар-чи? «Сакё» юришини, ноқўб қилишини билан ота-оналарнинг юзине ерга қаратинг, ўзинг эл ичиде ёмон отлиг бўлдинг» — дея ўзи ўғиринларни аниқ.

Хўш, бундан сабаби нимада. Дарсиз, Улугбек сўнгги пайтларда меҳнат қилмай яхши ейини, яхши кийинадиган бўлиб қолди. Чўнтағиде жарақ-жарақ пул. Ўртоқлари ҳам шубҳали. Бироқ унинг таралла бедоии узоқча бормади. Одамларнинг ҳалол меҳнат билан топган мулғига кўз олайтиргани учун одил суд томонидан жазосини олди.

Аваллига ахлоқ тузатиш жойида киши кўзига тузук ишлади. Ички ишлар органлари ходимларига ўзини ғўе тасодифан бу ерга келиб қолган қилиб кўрсатди. Ҳатто шу йил январь ойида уйма бориб келиш учун рухсатнома ҳам олди.

Йилда «дўсти», илгари судданган Тўлқин Қодировни кўриб қолади. Икки ўртоқ шивир-шивир қилиб, эртага учралиши ҳақида келишиб олишади. Эртасига келишилган жойда тунда учра-

лишиди. Гапни бир жойга қўйиб, Шофривон шаҳридаги Навоий номи кўчада йловчи Маҳбуба Очилова хонадонига билдирмай киришди.

Эрталаб ўйгонган хонадон соҳиблари ҳаммаёнинг алғов-далғов бўлиб ётганини кўриб, ахволни дарров фаҳмлашди. Теъдда туман ички ишлар бўлимига хабар берилди. Зудлик билан етиб келган милиция ходимлари Ф. Фаттоев бошчилиғиде қидирув ишларини бошлаб юборишди. Уларнинг тезкор ҳаракати натияжасида ўғирлар қўлга олинди. Икки ўртоқнинг ашбўй далиллар олдида бўйин эғишдан бошқа чоралари қолмади.

Баъзан бирор киши жиноят қилгудек бўлса, яқинлари уни қўй эғишдан чўл олмага одам сифатида турли идоралардан, маҳаллалардан, иш, ўқин жойларидан уни оқловчи хўжатлар келтирадилар. Айрим ҳолларда обрўли ки-

шумлар қафилликка ҳам ўтишади. Шу йўл билан жазодан қўтилиб қолганлар эса кўпгина ҳолларда номақбул ишларга қайта қўл урадилар. Юқоридеги фант фикримизга далил бўлиши мумкин.

Шофривон району ички ишлар бўлими ходимлари ана шунларни назарга олиб, бирорта жиноятнинг жазосиз қолмаслиги учун собитқадимлик билан иш олиб бормоқдалар. Саъй-ҳаракатлари беиз кетмапти. Фўқароларнинг мол-мулкларини ўғирлашда ярамас иллатнинг пайни қирқишга муваффақ бўлишпти.

Ўтган йили туман ҳудудиде 249 та жиноят содир этилган. Улар асосиде 187 та жиноий иш кўзга тинди, хуқуқбузарларнинг аксарияти қилмишига яраша «насаб»сини олди — 182 киши жиноий жавобгарликка тортилди, 39 киши маъмурий жазаго лойиқ, деб топилди. Мана уларнинг айримлари:

Шу йил 3 январь куни «Ўзбекистон» жамма хўжалигининг Читғирон қишлоғиде йшовчи Остон Ражабовнинг уйига Вали Очилов ва Умид Аллоқулов деган киңисалар кириб унинг молхонасини сугири ва бузоғини ўғирлашди. Милцияга ўз вақтида хабар берилганда уларнинг қаққон ҳаракати натияжасида мол ўғирлари теъдда ушланди.

4 январь куни Отамурод Топшев билан Пуллош Рўзиевлар «Йиғули» автомашинасиде кета туриб «Ҳайдаробод» қолқонининг 5-бригадасида йшовчи Ҳалми Олимовга тегишли қўйнинг назоратсиз юрганини кўриб машинага солиб олишди. Иш осонгина кўчанинг кўрган киши ҳаптовоқ шу хўжаликнинг 8-бригадиси ҳудудиде истиқомат қилувчи Худойкул Бақоев қўйни ҳамда Афсона қишлоғидан ана бир қўйни ҳам умаринида.

Ички ишлар бўлими ходимлари теъдда ишга киришадилар. Суриштирув олиб боришди. Шубҳали шахслар билан суҳбатлашди. Маълум бўлишича, Отамурод Топшев илгари ҳам ўғирлик қилгани учун судланган. Жазони Навоий вилоятининг Қармана шаҳрида ўтамоқда. Рухсат билан қиқиб ана жиноятга қўл урибди.

Ичкиликбозлик ва гиёхванлик энг хавфли иллат эканини ҳаммамизга аён. Ахир, жиноятларнинг аксарияти ана шундай шахслар томонидан содир этилаётди.

Бундан ташқари ичкиликбоз, гиёхванд кишилардан туғилган бодалар асосан майиб, мажруҳ, ақли заиф бўладилар. Демак, ичкиликбозлик ва гиёхвандлик келажак истиқболимиз илдизига урилган болта ҳамдир. Шунинг учун ҳам мамлакатимизда ичкиликбозлик,

айниқса, гиёхвандликка қарши кескин кураш олиб борилапти.

Шунга қарамай, айрим шахслар гиёхвандликни ўзларига касб қилиб олиш билан бирга боққаларини ҳам ажал домига тортишпти. Шу йил 23 январь куни туман ички ишлар бўлими ходимлари эътиборини бир одамнинг ноқўб хатти-ҳаракати тортиди. Бу беиз эмас экан. Тешириб кўришганда унинг чўнтағидан наркотик моддаси топилди.

Кузатишлардан шу нарса маълумки, содир этилаётган жиноятларнинг анчагина қисми ешлар ҳиссасига тўғри келмоқда. Бу ҳол айнисча ташвишдир. Шу боис келажакда ҳар томонлама ривожланган давлат кўриб, фаровон яшай десак, ҳаммамиз ёш авлод тарбиясига доимий эътибор қаратмоғимиз лозим. Тарбияни улар жиноят қилиб қўлга тушгандан кейин эмас, балки аввал бошдан қилиш керак. Бу фақат маъмурий органлар, мактаб, ўқув юрталари ишгисига эмас, ҳаммамиз, ҳар биримизнинг муҳим вазифамизга айланмоғи даркор. Ана шунда тинчлик, бунёдкорликни таъминлаб, тиңч-хотиржам яшаймиз.

Каримжон РИХСНЕВ.

САМАРАДОРЛИК ЙЎЛИ

Б У йилги заршуослар кенгаши Президентимизнинг шаҳсан ташаббуси, ҳукуматимиз қарорига мувофиқ алоҳида ўтказилган айни муддао бўлди. Дошлар масалалари, ечимини кутаётган муаммолар ҳусусида атрофчида ган борди, тармоқнинг узоқ йилларга мўлжалланган йўналиши ишлаб чиқишда таъкидланганидек, сўнгги йилларда республикада қишлоқ хўжалиги структураси такомиллаштирилди, пахта майдонлари қисқарди. Ихтисослаштирилган хўжаликларда уларнинг улуши 75 фоиздан 60 фоизга тушди. Бу озуда экинлари майдонини кенгайтириш ва бошда неъматлар етиштиришни кўпайтиришни имконини берди.

Ўзбекистон Республикаси Вазиirlар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Жўрабековнинг кенгашида сузлаган нутқи бизга фойдаланарли бўлди. Бонси, ундан ўзимизни ўйлангандек жуда кўп саволларга жавоб олдик. Биз ҳозирги кунда иқтисодларнинг моҳиятини яхши тушуниб етишимиз ҳамда оммага синдиришимиз даркор. Муҳим ишла расмиётчилик қилиб бўлмайди. Совхозлар тугатилади, уларнинг негизда колхозлар, кооперативлар, ижара корхоналари ва бошқалар ташкил этилаётганлиги пахтачиликнинг янги босқичини бошлаб беради.

Хўжалигимиз деҳқонлари мўл, арзон ва сифатли пахта ҳосили етиштириш учун барча имкониятларни ишга солишмоқда. Мақсадга эришишда муайян ютуқлар кўлга киритилди. Лекин ҳозирда ўзанинг аъло тоғли, эртапери, юқори ҳосилли, курғоқчиликка чидамли навларига жуда мурожаатимиз. Таъкидланганидек, Хитойда, бошқа мамлакатларда 40 фоизгача тола олинадилар. Бизда эса 10 йилдан бери бу курсатки 31,5 фоиздан ошмаётган. Олтирча чамаси энди росмана амалий ишга ўттирилди керак. Ўзга уруғчилик ёмон аҳолида эканлигини сир эмас, Мавжуд хўжаликларини биринчи классда ва юқори репродукцияли уруғ билан тўла таъминлашга эришиш керак.

Президентимиз, ҳукуматимиз деҳқон мушкулларини осон этиш учун ҳеч нарси айлантирмади. Хусусан, бу йилги дала ишларини муваффақиятли ўтказиш учун юртбошимиз И. А. Наримов томонидан 20 миллиард сўмлик имтиёзли кредит ажратилганлиги фикримизнинг далилидир. Гап сўзидил меҳнат қилишда қолган.

Хўжалигимиз деҳқонлари бу йил катта майдонларга чиғит қаддашди. Ўтган йилги илгорлар тажрибаси, фан ютуқларини амалиётга жорий этиб, қўл қийинликларини енгиди. Дастлаб иш бошлаганимизда аҳвол анча мушкул эди. Хўжалик қаддини тиклаб бошлаган бўлсанда, муаммолар бозалаб кетганди. Отақонлар, тажрибадорлар билан ба-маслаҳат иш юритдик. Ҳар бир бригаданинг ер шариоти, имкониятлари пухта ўрганилди. Таклиф-мулоҳазалар асосида тадбирлар белгиланди. Унга кўра 300 гектар ернинг мелиоратив ҳолати яхшиланди. Алмашув экинчи қисқа вақт ичда 62 фоизга етказдик. 21 километрли коллекторлар тўзаланди. 17 та янги пахта териш машинаси, 10 та «Белорус» трактори сотиб олдик. Меҳнатшарни яхшиловчи химоялаш алоҳида диққат-марказда бўлди. Ихтисодий қишлоқдан ўзимизни тўтиб олайлик, кейин қурилиш ишларини бошлашимиз, қўйилган баҳоналарни йиғиштирдик. Бир ярим километр йўл асфальтланди. 20 га яқин турар жой бинолари қурилди. Эндиликда 2 та гилас цехи, тегирмон, ёғит тайёрлайдиган цех ишлаб турибди. Кичик корхоналар сони йил сайин кўпайди. Меҳнатшарлар тақлифлари асосида қозоқ тилида ўқитилган янги мактаб биносидан бунёд этилмоқда. Келажакда ўзимиз гумус етиштиришимиз, дурадорлиги цехимиз бўлади. Уй жой, маданий-маиший бинолар қурилиши давом эттирилади. Бунинг учун бизда имконият мавжуд.

Ҳаммаси иқтисодга, белгиланган режаларнинг бажарилишига боғлиқ. Ўтган йили деҳқонларимиз фидокорона

Республика пахтакорлари кенгашидан кейинги ўйлар

меҳнат қилдилар. Ҳар гектар ердан режадаги 26 центнер ўрнига 29 центнердан қимматли хом ашё йиғиштириб олинди. Давлатга пахта топшириш режаси 114 фоизга ўринлатилди. Пахта даромад манбаи эканлиги эндиликда барча қатъий ишонди. Асосий тармоқда соф фойда 77 миллион сўмни ташкил этди. Планадаги ҳосилнинг 15 фоизи ҳамда пландан ортиқча хом ашё ҳисобига ҳам катта даромад оламиз.

Ер бебаҳо бойлигимиз, туганмас хазинамиздир. Уни эъзозлаган асло кам бўлмайди. Чўлда қийинчиликларни енгиб юқори ҳосил етиштиришимиз ўзи бўлмайди. Садоятда ягона, омилкор, тадбиркор, ташаббускор кишиларимиз ҳалол меҳнатлари билан бамисоли мўъжиза яратишмоқда. Бригада бошлиғи Мусурмон Бозоровни олайлик. У мўл ва арзон ҳосил етиштиришнинг ўзига хос тажриба мактабин яратган. Ер ҳақида алоҳида қайғурди. Тадбирларни вақтида ўтказиб, заминни маҳаллий ўғитга тўйинтиради. Бу бригадир заҳари химикатларга қарши қатъий қўрқашган, ижарани жорий этган омилкорларнинг бири. Ўзга вегетацияси даврида кечая кунда тиним билмайди. Уруғни фақат ўзи танлайди. Шу боис бу жоноқур сарқорни ҳамма чин дилдан ҳурматлайди. Мусурмон Бозоровнинг омилкорлиги туғайли 6-бригада ўтган йили ҳар қачонгидан баракали ҳосил етиштирди. Йилнинг тармаки қисқа муддатда ўтказилди. Техника шарофати туғайли моддий манфаатдорлик таъминланди. Ҳосилдорлик гектарига 6 центнерга ортиб 31 центнерга етди. Йиллик режа 132 фоизга бажарилди. Бригада заршуослари ҳеч қачон бунчалик кўп даромад қилишмаганди. Кўп йиллик бой тажрибадорларни ёшлар билан баҳам кўрган Умар Исломов, Сембу Шамбулов каби оқсоқолларимиздан гоит миқнатдорим.

Чиғит экин мавсумига барча бригадаларда пухта тайёрлагани қурилди, техника созланди. Шўр юниш, ўғитлаш ишлари вақтида бажарилиди. Муҳим ағдотехник тадбир бу йил ҳам қўлай муддатда ўтказилди. Пахтакорлар кенгашида таъкидланганидек, энди дон, савзавот, полив ва бошқа неъматлар етиштириш ҳақида ҳам алоҳида қайғуришимиз шарт. Пахтазорларни қисқарттириш ҳисобига бу йил 360 гектар ерда галла етиштиришимиз, Президентимиз фармони кўра бултур аҳолига 200 тонна галла тарқатдик. Шу боис одамлар қишлоқ қийналмай чиқиди. Йиғирмамиз, хўжалигимиз ишчи ва хизматчилари узоқ йиллардан бери асосан ер-

ёнроқ экинни одат қилишган. Меҳнат фахрийлари бошчилигида мевали дархтларни кўпайтиришимиз. Наврўз тан таналари муносабати билан кенг кўламли ободончилик ишлари амалга оширилди. Ҳозирча 30 минг тул атрофида мевали, манзарали дархат ва гул қўчатлари ўтқазилди. 22 та иқтисодий жиҳатдан қийналган оилага моддий ёрдам кўрсатилди. Бу йил шафтоли, гилос, ўрик қўчатларини кўпроқ экяимиз. Ариқ бўйлариди теракзорлар барпо этилмоқда.

Республика пахтакорлари кенгашининг иш якуналари деҳқонларимизга кунга кун қўшиди, уларнинг эртанги кунга бўлган ишончини мустаҳкамлади. Янги ташаббуслар юзга келмоқда. Хусусан, пахта устаси Турдимурод Аҳмедов чиғит экинни қисқа муддатда ўтказиш, жорий йилда ҳар гектар ердан камида 37 центнердан оқ олтин йиғиштириб олишга аҳд қилганлигини маълум қилди. Хайли ташаббус Хусан Раҳмонов, Номоз Юнусбеков бошлиқ ўнга яқин жамоалар томонидан маълумланди. Чиғит экинни қўйилганлик амалга оширишда ўтган йили пўлат этакдан 180—215 тоннадан пахта тўққан Жума Ўрашев, Тоғай Саидбеков, Нурилан Камоллов каби тажрибали механизматорлар ҳам фаол иштирок этидилар. Далада ишлаётганларга барча шароитлар муҳайё этилди. Ниятимиз ўшанда кунлик иш ҳақини даланинг ўзида тарқатишдик.

Хўжалик раҳбарияти барча тармоқни бирдек ривожлантириш юзасидан аниқ тадбирларни амалга оширишти. Мутахассисларга, ишбилармонларга кенг эркинликлар берилган. Ҳозирча 7 та фермер хўжалиги фаолият юритмоқда. Уларга 36 гектар ер ажратилган. Оилавий фермалар 1993 йилда 100 тонна сут, 40 тоннадан ортиқ гўшт етиштириб беришди. Муҳим ишда Қўлдош Ўрозов, Омонғали Жамбулов каби фермерлар барчага намуна. Мутахассислар яхши таклифни илгари суришди. Галла етиштириш йил сайин кўпаймоқда. Шу боис янги омилкорна қуришни режалаштирдик. Шунингдек, сабзи, картошка етиштиришга ихтисослашган бригадаларимиз бўлади.

Ҳозирги кунда ёилги масаласи барча хўжалик раҳбарлари, мутахассисларни чўқур ўйлантирапти. Даромаднинг катта қисми ёилги-мойлаш материаллари учун сарфланмоқда. Кенгашида таъкидланганидек, мустақил ҳамдўстлик давлатлари билан алоқаларнинг узил-қолиши ўзимиз қишлоқ хўжалик машиналари, эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқаришимизни талаб этапти. Ўртоқ И. Ҳ. Жўрабеков маърузасини ўқиб ҳозирча 40 номда машина ва механизмларни ишлаб чиқариш йўлга қўйилганлиги, яна 30 тасни йўлга қўйиш ҳақида қайғурилаётганлигини билди қўйганимиз таскини топти. Яна шу нарса равшанки, пахтакорлар самарадор илмий-тадиқотларга эга бўлгандагина юқори ҳосил олишлари мумкин. Шу мақсадда қишлоқ хўжалик фанлари академияси ташкил этилди. Лекин унинг пахтачилик муҳим муаммоларини ҳал этишга қўшаётган хиссаси ҳозирча биз — заршуосларни қаноатлантирмапти. Умуман бозор шароитида ҳар ним ўз кучига, имкониятига, билимига, ташкилотчилигига ишонини керак. Мавжуд имкониятлардан унумли фойдаланиб тўсиқларни бартараф эта оласан, ривожланишининг ойдин ўйинга чиқиб олишимиз аниқ. Бунинг учун ҳар бир иш жойида соғлом, иқодий муҳитни мустаҳкам қарор тоштириб, барча бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилиш керак.

Деҳқон баҳори бошланди. У интиқ қалбларга олам-олам қувонч бағишласин. Чиғитни белгиланган муддатда экиб олайлик.

Мирза САФАРОВ,
Мирзаҷўл райондаги «Янгидала»
давлат хўжалиги раҳбари.

Хўжалик шўҳрати ТИКЛАНЯПТИ

1992 йилнинг май ойи эди. Ихтисодий қолоқликка юз тутган «Чиноз» давлат наслчилик хўжалик-техникумига илгари Чиноз району деҳқончилик-саноат уюшмаси расиси бўлиб ишлаган Тўлаған Омаров директор қилиб тайинланди. Тажрибали мутахассис ишчи наарларни жой-жойга қўйишдан бошлади. Илгари бош зоотехник бўлиб ишлаган Эргаш Бобоевни, сутчилик комплексида, Эмомали Эрматовни бош зоотехник, ёш мутахассис Ҳасан Аҳмедовни бош ихтисодчи қилиб тайинлади. Яна бир қанча мутахассисларнинг ҳам ўрни ишчан ва ташаббускор кишиларга алмаштирилди.

Чорвачиликда кичкинчи даражали ишлар бўлмайди, — дейди Тўлаған Омаров. — Албатта, ўз вақтида амалга оширилиши лозим бўлган ҳар бир иш бир-бири билан узвий боғланган. Шунинг учун ҳар бир ишга астойдил эътибор бериб қараш муҳим. Хўжаликни ихтисодий қолоқликдан олиб чиқиш фақат ишчан ва ташаббускор кадрларнинг қўлидадир. Шу боисдан ҳам бош масала — кадрларни танлаб, жой-жойга қўйиш ва яхши кадрларни тарбиялаш керак, деган ҳулосага келдик.

Кўп ўтмай районда: «Омаров 120 кишини қисқарттирибди», деган шов-шув тарқалди. — Битта директорга бешта муоинининг нима кераги бор? Биттаси ҳам етади, — жавоб қилди Омаров.

Албатта, қисқаришга учраган кишиларга ҳам иш топилиди. Масалан, сутчилик комплексида бешта бригада мавжуд эди. Бригадалар барлаштирилди, биттага келтирилди. Лаборант шпати қисқартрилди, бригадир экинчи мансабга жорий этилди. Лаборантлик вазифасига алоқадилди. Бу ўзгаришлардан унум ҳам, моддий манфаатдорлик ҳам ошди.

Чорвачиликни ривожлантирмадан, деган чорвадор албатта озуқа етиштиришга алоҳида эътибор бериши керак. Хўжаликда оилавий пудрат асосида иш олиб борилади. Кўзги экинлар ўз вақтида экилади. 107 гектар ерга оралик экинлари, 210 гектарга янги беда, 235 гектарга арпа, 115 гектарга бургун, 18 гектарга жаада сешилди. Бу йил 235 гектарга беда, 100 гектарга хашаки лавлаг, 66 гектарга дон учун, 408 гектар ерга эса силос учун манкажўхори экиш режалаштирилди. Айни кунларда экин қизғин тус олган.

Хўжаликда чорвачиликнинг талаб ва эҳтиёлларини қондириш учун мустаҳкам озунка базасини яратишга ҳаракат қилмоқдалар. Ем-хашакни сарфлаш, уни таниш ва тарқатишда ноубудгарчиликка йўл қўйилмапти. Фермалардан 300 тонна нишхўрд йиғиб олиниб, қайта ишлов берилди ва бурдоқчилик фермасига юборилди. Шу тадбирнинг

ЭГИЗ ҚЎЗИЛАР

Уйчи райондаги Беруний номида жамов хўжалиги чорвадорлари хўшга отландилар. Бош зоотехник Эркинбой Нормирзаев илгор чўпон Ортиқбой Мўлдабеков ҳақида илғи гаплар айтди.

Бизни отар чўпонлари қадрдонлардек қаршилади. Ортиқбой ва турмуш ўртоғи Ойхон янги туғилган қўнчоқларни ажратиб билан банд. Оила фарзанди Шарифбой қўйларни яратиб боқиш учун яйловга ошмак олинди.

Ишминдан нолимаймиз, — дейди О. Мўлдабеков. — Аллоҳга шўқлар бўлсинки, меҳнатимиз самарасини қўрайлик. Масум чарчатиб қўятгани йўқ. Соғлиқларингиз кўни қўзлариди. Отарга масъул кишилар бириктирилган. Жамов бошқарувида ҳам навбатчилик туғруқи ташкил этилган. Хусусан Валиев, Ҳабушон Ҳайдаров, Раҳимжон Қўнайимов каби фаоллар ҳолиминдан хабар олиб туришибди.

Дарҳақиқат, Ортиқбой Мўлдабеков шайига фақат илғи гаплар айтди мумкин. У 1977 йилдан бундан чўпон тағйини қилидан туширмай келди. Бу йил чўпон отаридаги 205 соғлиқ қишлоқдан соғлом олим чиқиди. Айни вақтда соғлиқлардан 180 бошдан зиёд қўзи олиниб, асосий қисми ўстиришга қолдирилди. Ҳар она қўйга кунига бир килограммдан эм, шунча миқдорда беда, 2 килограмм шөлуха ва бошқа тўғилми озуқа бериляпти. Шунинг учун қўй-қўзилар дуркун, Ортиқбойнинг шогирди бош чўпон Абдурахмон Ҳожиёв отарида ҳам масъулиятли масум қувончли яқуланмоқда.

М. КОДИРОВ.

ТАРМОҚНИ ЎНГЛАШ МУМКИН

Кейинги пайтларда чўпон чорвачиликда режалар бажарилаётган бўлсада, соҳадан зарар қўрилатганлиги ҳусусида тез-тез гапирилмоқда. Ҳар нега шундай ҳолат юз беришда?

Бунга бир хўжалик миросида таҳлил қилиб чиқишнинг лозим топлди. Гузалкент райондаги «Машиқал» жамов хўжалиги сут-вар фермасида 200 бош қорамол парварши қилинапти. Шундан 93 таси сугилардир. Ферма тасарруфига 128 гектар беда майдони ажратилган. 100 гектардан зиёдроқ майдонга галла экинган. Омихта эм эса анчадан бундан муаммо. Хўжалик аҳолидан олинган сут ҳисобига йиллик режанин ортиғи билан улдалади. Таассуфлар бўлсинки, хўжалик чорвадорлари 1992 йили 898 минг сўм зарар билан яқунланди. Сутчиликнинг ўзидан 610 минг сўм зиён қўрилди.

Бедалоқлардан олинган емиш фақат фермадаги сугиларга тақсимланмайди, албатта. Бошқарув расни аҳоли чораси учун ҳам қайғуришга мажбур. Тўғилчиликни таъминлашнинг бош йўналиши аҳоли чораси билан узвий боғлиқ. Қол-хочи молни йил мобайнида озуқа билан бирдек таъминлаш олмайд. Бундан ташқари, фермага келтирилган омихта эм, ҳар томонга «торт-торт» қилинганлиги қўпчиликка маълум.

Шу ўринда бир таклифни илгари сурамочқимиз. Умуман хўжаликлар ҳисобидан моллар фермерларга берилса, мақсадга мувофиқ бўлмасмикин? Албатта, жононворлар давлат ҳисобида қолади. Мол парварши, туғи сонининг кўпайиши хўжалик зоотехниги ёки ферма мудири томонидан ҳисоб-китоб қилинади. Мол олган хондон эгаларига хўжалик ҳисобидан озуқа ёки ер ажратилса қандай бўларкин? Бу бир таклиф, холос. Асосий ниятим шуки, эндиликда тушпа-тушқу фермалардан катта зиён қўрилатганидига тоқат қилиб бўлмайди.

Яйловдан қайтар эканмиз, ҳаммагини қайфияти яхши эди. Мен ҳамроҳимнинг қўнлидан кечган гапни сездим: «Элимининг бахтига Нормурод чўпондек меҳнатқор одамлар омон бўлсин!» Улар бор, халқимизнинг дастурхонини тўқин, юрт ўғлонларининг илғи бакуват, ўзи ботир бўлади!»

Абдужалол ТАШПАТОВ,
ЎЗА мухбири.

ҚИСҚА САТРАЛДА

Қува туманидаги «Гулистон» жамов хўжалиги ёғ заводига эга бўлди. Эндиликда хўжалик ихтиёрида қолган пахта ҳосилининг чиғити шу ернинг ўзида қайта ишланиб, таёёр маҳсулотга айланганди. Завод ҳар ойда 158 тонна пахта ёғи ишлаб чиқариш қувватига эга.

Самарқанд шаҳридаги 7-подклиникада беморларни «тоғ ҳавоси» билан даволашга киришилди. Марказий Осиёда ҳозирча ягона ҳисобланган бу усул аёлларда учрайдиган камқонлик, на-

фас қисини каби хасталикларнинг тез тувалиб кетишига имкон беради. «Тоғ ҳавоси» жойлашган хонага кириб, унинг руҳини телиштиришдан ажиб баҳонадан баҳраманд бўлганларнинг ўзинини енгил ҳис этасиз.

«Тоғ ҳавоси»ни вуқудга келтирадиган аппарат маҳсус суюлтирилган қимматбаҳо қимийоти модда ёрдамида ишлайди. Айни пайтда янгилик муаллифларидан бири, Беруний муҳофазоти совриндори Темир Ҳамроқулов бошчилигидаги омилкор «тоғ ҳавоси» солинган балончаларни Самарқандда тўдирши йўлини изламоқда.

Хурматли Пўлдош Халилов! Барчамиз учун азиз ва муқаббар кадрдон бўлган Сизни оила аъзоларимиз ҳамда қавму қариёндошлар номидан ҳаётингизда унутилмас сана — муборак 60 ёшингиз билан чин дилдан кутлаймиз.

Сиз нафақат қариёндош-уруғлар, ёру биродарлар

орасида, балки ёшлик куч-ғайратингизни, билим ва маҳоратингизни сарфлаган ўрта Осиё кабеллар ишлаб чиқариш бирлашмасининг жамоасида ҳам ҳурмат-эътибор қозонгансиз. Бугунги шодиена кунингизни ҳам-жиҳатлик билан баҳам кўриш учун қариндош-уруғлар, ҳамкасблар, дўсту ёронларингизнинг хонадонингизга ташриф буюриши сиздек захматқор инсонга бўлган иззат-иқромли рамайдир.

Сизга узоқ умр, мустаҳкам сихат-саломатлик, хонадонингизга тинчлик-хотир-жамлик тилаймиз. Фарзандларингиз ва набираларингиз учун доимо нобсон бўлиб юринг, уларнинг орау ҳавасини, иқболини кўринг, шодулуқ хурамлиқ ҳаммага йўлдошингиз бўлсин.

Қавму қариёндошлар ҳамда оилавий номидан: Эркин ТўЛАҒАНОВ.

ХАБАР

Тошкент олий ўқув юрти-ларида таълим олаётган бир гуруҳ ақнавий талабалар 4 апрелда ўтар кечаги миқдони соғлиқлик хизмати хондимларига хужум қилди. Хужум қилганлардан бири — Конго Республикасининг фуқароси тўқнашув вақтида оғир яраланиб, ҳалок бўлди. Прокуратура идоралари жиноий иш қўзғади. Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлиги Конго Республикасининг Москвадаги элчихонасига нота юбориб, содир бўлган воқеадан хабардор қилди.

Эртасига, -5 апрель куни (ЎЗА).

ОМИХТА ЕМ ТАЙЁРЛАНМОҚДА

Андижон туманига қарашли Абдухалиқ Исломов номидаги жамов хўжалигида ҳар кеча кундузда 55 тонна маҳсулот тайёрланадиган

омухта ем заводи ишга тушди. Шунингдек, замонавий техника билан жиҳозланган тегирмон қурилиши илҳосига етмоқда. Хўжаликда иш-

СЎЗИДА УСТИВОР ЧЎПОН

Чўпон вақт пешиндан оққан эди. Нормурод ака 35 йилдан бундан чўпонлик қилар экан. Икки марта виллоят кенгашига халқ номи этиб сайланибди. Собиқ Иттифокнинг «Қизил байроқ» орденига ҳам сазовор бўлган. Хуллас, меҳнатқор, наътари инсон. Отаси Тўра бува ҳам умр бўйин чўпонлик қилган эканлар.

Нормурод ақани нисбатан анча ёшартириб кўрсатилган илҳам ҳусуси, чакқон ҳаракатларини кўзатар эканман, сўрайман: Чўпон бува, болалар нечта?

— Омон бўлсин, унча кўп эмас, ўнтагина. Уларни катта қилиш қийин бўлмайптими?

— Катталар қилар экан. Бирин-кетин турмушга чиқиб кетяпти. Ишқилиб, борган жойлариди тинчсин, ўғиллар ҳади ёш. Билмадим, қимта қандаю, чўпон-

нинг боласи қўй кетидан эргашиб, катта бўлганини билмай қолар экан. Дашт кенг, зиёни тегмайди. Шуларнинг борига шўқ!

— Отарингизда қанча қўй бор? Бу йилги режаларингиз қандай?

— 398 бош совлиқ бор. Ҳозир уларнинг деярли ҳаммаси қўзилар бўлди. Қўпни ўстиришга қолдириямиз.

— Юз бош совлиқдан қанча қўзи оласиз?

Чўпон ерга қаради: — Энди бориши оламизда.

— Тажминан бўлсам, бирин рақамини айтинг-чи?

— Лаба, ваъданнинг юқи оғир бўлади. Ҳозирдан бир-норасе дега олмаيمان. Тамомлайлик-чи.

— Қанча маош оляенсиз?

— Ҳар бош қўйни боқаримиз учун ойига 27 сўмдан хак тўланади. Ишқилиб, етиб турибди. Бир-иккита мол-ҳол бор...

Ғ. БОБОҚУЛОВ.

БИЗКИМ, МУЛКИ ТУРОН...

Кажрафтор тарихнинг эътирофи этишича, ҳар бир халқнинг номи ва шони шу юртнинг соғиқ фарзандлари, улуг алломалари эзуг ишлари билан ёд этилади. Шунинг учун ҳам гаймлар қайсики миллатни эркинликнинг олмоқчи бўлсалар дастлаб уни тилидан, дину иймонидан, тарихидан ажратганлар. Умишдан айри халқ эса қанотсиз қушдек ўз қиёсасини йўқотган, ўзининг қимлигини унутган. Аммо тарих-адолат карвони, у ҳақсизликни тан олмайди. Вақт олдидан унинг юзи ёруғ, нигоҳи ўткир. У инсоният хотирасида мангу муҳрланган асл фарзандларини жаҳоирлар сандигида асрайди.

Амир Темури ҳам тарих саҳнада ўзига муносиб кўргон кўрган, жаҳонни титратган беш жаҳонгирнинг бириндир. Дунё тан олган бу ҳақиқатни СССР аталмиш империя узоқ йиллар унинг аждодлари — биздан ашриди. Мустиқиллик инояти-ла англандики, саховатпеша бобокалонимиз «қоңхўр», «жаллод» эмас, адолатпарвар, дину иймони бутун соғиқ инсон, қудратли қўшиқ сардори, энгилмас баҳоли, 27 ўлканинг буюк соҳибқирони бўлган.

Амир Темури 1336 йилнинг 9 апрелида Кеш (Шаҳрисабз) шаҳрига қарашли Ҳожа Йўлғор қишлоғида таваллуд топди. Отаси Амир Тарағай ва онаси Такина Хотундир.

Амир Темури она юрти учун оғир бир пайда тарих саҳнасида пайдо бўлди: Мамлакат мўғуллар зулми остида қолган эди. Амир Темури эса дунёнинг салкам ярмини босиб олган мўғул босқинчиларига қарши курашиб, мўғуллар Мовароуннаҳрни душманлардан халос этиб, уни мустиқил, марказлашган давлатга айлантиришга киришди. Мамлакатни бошқариш борасида адолатли қону-қоидалар жорий этди. Амалдорлар фаолиятини қаттиқ назорат қилди.

Халқи тўқ мамлакатга бой, қудратли бўлишини англаган соҳибқирон элга ер-сув, озодин ҳада этди. Суз омборлари, тўғонлар қурди, ариқлар қазинди, янги ерлар ўзлаштиришга эътибор берди. Давлат иқтисодиятини юксалтириш учун ҳунармандчиликни йўлга қўйди, бой-бадавлат ўлкалар билан савдонни ривожлантирди. Бу даврда Турон Буюк инак йўлининг энг серқатнов, серларнолд, гавжум қисмига айланди.

Амир Темури иқтисодий давлат арбоби сифатида фан ва маданиятни, адабиётни ривожлантиришга хизмат қил-

Мусаввир Маъмуд ЖУРАЕВ.

ди. Олим уламоларга катта марҳаматлар — иззат-икром кўрсатди. Давлатни бошқаришда ҳамини фозилу фузалолар маслаҳатини олган. Ҳар ҳам фалакиёт, тиббиёт, меъморчилик, математика илмларидан хабардор бўлган, шахматни яхши билган, ҳарбий тарихни севиб ўрганган.

Буюк соҳибқирон ҳаёти ва фаолиятини англаш, унинг ёдини келгуси авлодларга бус-бутун етказиш муқаддас бурчимиздир. Бу йўлда тинмай изланишимиз, тарих сандигидан ҳақиқат олтиқ жаҳоирларни асл ҳолича элга улашмоғимиз даркор.

ҚЎҚОНЛИК ЖАҲОНГАШТА

Араб денгизчиси Синдбоднинг ўн икки саёхатини бутун дунё билди. Теврлик савдогар Афанасий Никитиннинг уч денгиз оша саёхати ҳам машҳур. Ҳўш, улардан сира ҳам қолишмайди-ган ўзбек саёхатчиларини биласизми?

Бундан 190 йил муқаддам дунёга келган Ҳожи Муҳаммад Ҳакимхон Тўра (1803—1845)нинг олти йил давом этган уч қитъа ва уч денгиз оша саёхати (1822—1828) бу жиҳатдан диққатга лойиқдир.

Ўз даврининг етук ақлиси Ҳакимхон Қўқон холигининг Тўрақўрғонига ҳошим бўлган. Тавдир тақоси билан ўз юртидан ўзга элларга саёхатга чиқишига тўғри келган. У Россия, Туркия, Сурия, Фаластин, Миср, Арабистон, Эрон, Афғонистон каби мамлакатларда бошлан кўп саргузаштларни кечириди. Оренбург, Парижини, Астрахан, Мозалдарон, Синон, Дамашқ, Қоҳира, Сувайш, Макка, Мадина, Техрон, Машҳад, Нишопур, Андоҳи ва бошқа кўплаб шаҳарлар ҳаёти билан танишади.

У қаерда бўлмасин, ўзлигини унутмайди. Ўз миллати ва халқининг номуси учун курашади. Шунинг учун ҳам у билан ҳокимлар, губернаторлар ва ҳатто подшоҳлар ҳам ҳисоблашган.

Ҳакимхон Оренбург шаҳрига келганида рус императори Александр I ана шу жойда саёхатда юрган бўлади. У ўзбек элисини кўриб, у билан суҳбатлашиш ниётида ўз ҳузурига чақиради.

Рус подшоҳи билан Ҳакимхон узоқ суҳбат қуради. Русчада эркин гапирувчи бу одамнинг мулоҳазалари ва теран фикрлари Александрни мафтўн қилади. Император суҳбат якунида Ҳакимхонга тамакидон, олмас кўзли узук инъом этади. Энг муҳими Ҳакимхонга махсус ёрлик берадики, бунга кўра Россиянинг қўниб ўтадиган барча ша-

ҳар ва вилоятларида маъмурлар ҳурмат бажо келтиришлари зарур бўлган. Ҳакимхон бу ҳуқуқдан эзуғ мақсад йўлида фойдаланади. Масалан, у Астраханда бўлганида Малик Қосим деган черкас йигит билан танишади. Бу йигит руслар билан жангда асирга олинган ва шу шаҳарга сургун қилинган экан. Ҳакимхон Астрахан губернаторидан бу йигитни овоз этишни илтимос қилади. Губернатор император ёрлиғидан фармонга кўра Ҳакимхон илтимосини бажаришни лозим эди. Натигада Малик Қосимга рухсат берилади.

Черкас йигит ўзбек дўстидан бениҳоя миннатдор бўлади ва бу яхшиликни ҳеч қачон унутмасликка оинг итади. Ораддан кўп ўтмай Ҳакимхон тухмат билан бир шаҳарда ҳисса олиниб, турмага ташланганида Малик Қосим ўз йигитлари билан ёрдамга келади ва Ҳакимхонни овоз қилади.

Ўзбек сайёҳини Миср ҳукмдори Муҳаммад Али, Эрон подшоҳи Фатҳ Алишоҳ, Бухоро амри Насрулло шаҳсан қабул қилиб, унга ниҳоят ҳурмат-эҳтиром кўрсатишгани тасодифий бўлган. Ана шу жиҳатдан олганда нишода бениҳоят шундай савол туғилади: Мустиқил Ўзбекистон жаҳон саҳнага чиққан шу кунларда бизда ўз юрти, миллати ва халқининг шарафини ўзга элларда муносиб ҳимоя қила оладиган Ҳакимхонлар кўпми? Ҳакимхон саргузаштлари битилган «Мунтахаб ул-таворих» («Тарихдан сайланма китоб») асарини буюк ўтмишдошимиз ҳақида фахр туйғусини жўш урдирибгина қолмай келажак ҳақида чуқур мулоҳаза ҳам уйғотади.

Ҳамдам СОДИҚОВ,
Абдулла Авлоний мукофоти соҳиб.

«ТЕМУР ТУЗУКЛАРИ» ДАН

Биз ким, Мулки Турон, Амри Туркистонимиз. Биз ким, миллатларнинг энг қадими ва энг улуги Туркининг бошбўғинимиз.

«Ҳар бир фатҳ этилган мамлакатда у ернинг гадоларини тўллаб, қунадилик ейиш-ичишларини белгиласинлар. Барчаси тамғаласинлар, токи бошқа гадоллик қилмасинлар. Агар тамғадан кейин ҳам гадоллик қилгудек бўлсалар, уларни узоқ мамлакатларга сотиб юборсинлар ёки ҳайдаб юборсинлар. Шундангана гадо мамлакатимизда йўқолади».

«Ўғриллар хусусида буюрдики, улар қаерда бўлмасин, ким тўтиб олса, Есо (Чингизхон жорий этган қону) бўйича жазоласин. Кимки бировнинг молини эурлик қилиб олган бўлса, мазлумнинг молини эолимдан тортиб олиб, эасига топширсинлар. Агар кимда ким тип сандирса, кўни кўр қилса, қулоқ ва бурун кесса, шароб ичса, зина ишлар қилса, девондаги шариат қонунини ёки аҳд қонунини олоб бориб топширсинлар. Шарриатга онд ишларни эса аҳдос қонунини тафтиш қилиб, сўнг менга етказсин».

«Киминки ҳузуринга киритган бўлсалар ва кўзим унга тушган бўлса, қолга яраша ҳурматлаб, совғанишомлар билан кузатсинлар. Ҳар қандай одам жинг адолат девонидан паноҳ топан экан, гуноҳи бўлса кечирсинлар. Иккинчи, унинг яна гуноҳ қилгудек бўлса, у қонда гуноҳига яраша жазоласинлар».

«...Бутун мамлакатда буйруқ, фармон бериш ишларини подшоҳнинг ўзида бўлиши лозимки, ҳар ишда подшоҳ ўзи ҳукм чиқарсин. Токи ҳеч ким унинг ҳукмига аралашиб, ўзгартира олмасин».

«Ранят аҳволдан огоҳ бўлдим, улугларни оға қаторида, кичикларни фарзанд ўрнида кўрдим. Ҳар ернинг табияти, ҳар элнинг расми — одат, йўл-йўриқларидан воқиф бўлиб турдим, ҳар бир ўлка ва шаҳар аҳолисининг улуглари ва бузурғулар билан ошно бўлдим ва уларнинг ниҳозларига, табиятига тўғри келган, ўзлари тиллаган одамларини улуга ҳошим қилиб тайинладим. Ҳар бир днёр аҳолисининг аҳволдан огоҳ бўлиб турдим. Ҳар бир мамлакатнинг аҳволини сипоҳу ранят қайфиятини, турмушларини, ҳулқ-атворларини, қилмиш-қилдиришларини, булар ўртасидаги алоқаларни ёки менга билдириб туринг учун аёнати, тўғри қаламлик кинишлардан воқеанамилар белгиладим. Бордию нотўғри нарса ёган бўлса, бундай воқеанамиларни жазоладим. Ҳокимлар, сипоҳ ва ранятдан қайси бирининг халқга жабр-зулм қилганини эшитсам, инсоф-адолат билан дарҳол унинг чорасини кўрдим».

Пиру комил шайх Баҳоуддин Нақшбандийнинг «Кам егин, кам ухла, кам гапир» деган панду насихатларига амал қилдим. Арқону давлатга, барча мулозимларга ҳам айтар сўзини шу бўлди: «Кам енглар — очарчилик кўрмасдан бой-бадавлат шайсанлар, кам уланглар — муқамилликка эришсанлар, кам гапиринглар — доно бўласанлар».

«Мен ҳаётим мобайнида беш нарсга қатъий эътиқод қўйдим ва ҳаминишларга амал қилдим. Улар ушбулардир: АЛЛОҲ — ул ҳар нарсга қодир куч, сидқидилдан сиғинсанг истган муроду мансадинга етказилади. ТАФАҚҚУР — фикрдан ва мушоҳада қобилияти, қувват ҳафизаси кучли инсон ҳар қандай мушкул мушкулдон асос қилиш йўлини топа олади.

ҚИЛИЧ — ул йигитнинг йўлдоши, эл-юрт осойишталигининг посбони, ҳар қандай душманини маҳв этиш қуроли, анинг қурасти ила динсаларни динга солмоқ мумкин.

НИМОН — ул инсонни барча жонлардан фарқлантириб тургувчи хусусиятидир. Иймонли одам хинбат қилмайди, қариндош-уруғлари, элу халқнинг ор-но-муслини ҳимоя қилади, ҳалоллик ва покликни фазилат билдири.

КИТОВ(БИТИК) — барча бунёдкорлик, яратувчилик ва ақл-идрокнинг, илму дошнинг асосидир, ҳаётини ўргатувчи мураббийдир.

Бош муҳаррир Н. ЕҚУБОВ.

Рўзмона таҳрир қилган: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛПЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҚОҲУРОВ (масъул котиб), М. ОРФИЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

БИР ПИЁЛА ЧОЙ ДАҲАҲА ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

ҚАЛБЛАРНИ РОМ ЭТГАН ОҲАНГЛАР

Андижонда ўзбек халқ чолғу асбоблари ва баян ижрочиларининг XII республика тайлови якунланди. Сангиз кун давом этган бу кўринда республикамиз ўрта махсус санъат билим юртининг 71 нафар талабаси созадаллик маҳоратини намойиш этди.

Таниқли бастакор ва мутахассислардан иборат ҳакамлар ҳайъатининг қарорига мувофиқ тошкентлик найчи Яйра Даветова, Бухоро вилоятидан рубобчи Лазиз Аҳроров, гулистонлик чанги Нилуфар Иброҳимова, фарғоналик дуторчи Гулбаҳор Гофурова, тошкентлик сурнайчи Комил Мўминов, бухоролик баянчи Рўза Ягудаева кўрик-танлов шохсупасига кўтарилдилар.

Танлов ғолиблари республикамиздаги санъат ўқув юртинларига имтиёзли кириш ҳуқуқига эга бўлиди.

ОСМОНДАГИ ДАРЕ

Ер юзасидаги дарё ва кўлларнинг сувидан кўтаришган буг шамол суриб, тарқалиб кетади деган фикр нотўғрига ўхшаб қолди. АҚШнинг Массачусет технология институ олимлари ер суний йўлдоши туширган суратлар ва ўлчовларни текшириш жараёнида атмосферада оқими тез буг дарёлари пайдо бўла бошлаганини аниқлашган.

Осмонда аниқланган буг дарёларининг сони ҳозирча олтига. Улардан бири Бразилия жанубидан бошланади. Бирни Марказий Европа устидан оқайди. Шу кунларда олимлар буг дарёларининг оқими абадийми ёки ўзгариб турадими, деган саволларга жавоб қидиришмоқда.

Сўраган эдингиз

Чиндан ҳам сақич чайнаш эски урф-одатлардан саналади. Уни фақат болаларгина эмас, балки катта ёшдаги кишилар хусусан, кўпроқ аёллар хуш кўришади. Таъкидлаш жоизки, у бутун Марказий Осиё халқлари ўртасида кенг тарқалган. Илгари асосан кўпгина фойдали жиҳатлари бўлган оқ сақич чайналган. Уни аёллари мўмийси ва қанфолни кўшиб тайёрлашган. Маълумки, бу мўмий таркибда инсон танаси учун талай фойдали ва зарур моддалар: темир, йод, кальций, натрий, калий мавжуд. Қанфолни эса касаллик чикарувчи микробларга қарши таъсир этиш хусусиятига эга.

Ҳўш, сақич чайнашнинг қандай нафи бор? Аввало у сўлак безлари кўпроқ суюқлик ажраттишига ёрдам беради. Бунинг ҳисобига оғиз бўшлиғи ва тишлар ювилиб, овқат тозаланиб туради. Шунингдек, юз терилари ва мушакдалар (кислоталар) миқдори оз ёки кўп бўлса, уларни

Халқ бахшилари азал-азалдан қадрлаб келинади.

Улар ҳозир ҳам Ҳоразм, Бухоро, Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларида ўз чинкиларини билан меҳнатқашлар дилини хушнуд этмоқдалар.

Қизилрўи районда истиқомат қилувчи Гулбой Мирзаев кўилдаги «достон ва ўлганлар кўпчилигига манзур бўлаётир».

СУРАТДА: бахши Гулбой Мирзаев.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ
олган сурат.

САҚИЧ

«Ҳурматли таҳририят аъзолари!

Сўраб-суриштирсам, сақич чайнаш азалдан урф бўлиб келган экан. Онамнинг айтишларича, аввалгилари оқимтар, хушбўй, таъми ёқимли бўлган. Кейинчалик қораси тарқалган, ҳозир эса резина сақич турлари кўпайди. Қайси хил маълумат Умуман, уни чайнаш инсон учун фойдалими ёки зарарли Илтимос, шу ҳақда маълумот берсаларингиз».

Саноат МИРЗАЕВА,
Китоб район, Мусобозор қишлоғи.

Бундан ташқари юзнинг юқори қисмидаги томиларда қон ҳаракатланиши яхшиланган одам тетикашади. Негаки, улар мия томиларини билан чамбарчас боғлиқ.

Турли ошқозон хасталикларини билан оғриган беморларга ҳам сақич чайнаш тавсия этилади. Шундай қилишганда меъда шиллиқ қавати ва шира безлари фаолияти яхшиланади, овқат ҳазм бўлиши тезлашади.

Ширадаги парчалошчи моддалар (кислоталар) миқдори оз ёки кўп бўлса, уларни меъдалаштиришга ҳам таъсир этади. Чунончи, зиед бўлган тақдирда, сақич чайналганда кўп сўлак ажралди, меъда ширасини суюлтирибди ва ундаги кислоталилик даражасини камайтиради.

Баъзи ёшлар сақични эрмак учун, эртаю кеч чайнаб юришадими, бу инсон саломатлиги учун зарарлидир. Сабаби, бундай ҳолларда сўлак безлари тезда ишдан чиқинчи, ёки соғлом кишини меъда-ичак касалликларига чалиштириши мумкин. Шу боисдан са-

қични эрталабки нонуштадан, тушлиқдан ёхуд кечки овқатдан кейин чайнаган маъқул.

Энди сақич турлари ҳақида. Юқорида билдирилган мулоҳазалар оқ-боболаримиз ёқтиришган оқ сақичга тааллуқли. Ҳолбуки, сўнгги пайларда том устини ёпишда, ер остига кўмиладиган қувурларда ишлатиладиган қора смолани, ҳар хил резина сақичларини чайнаш ҳам расм бўлди. Улар тўғрисида бирон-бир иқобий фикр айтиш қийин. Хусусан, хориздан келтирилган сақичлар асоси полимердан иборат, уларга турли ҳид берувчи моддалар қўшилган.

Бинобарин, ўзимизнинг оқ сақич синовидан ўтган, ишончли. Уни кўп миқдорда тайёрлаш ва сотувга чиқаришни йўлга қўйиш мақсадга мувофиқдир.

К. БАҲОДИРОВ,
тиббёт фанлари доктори, профессор.

БОСОЛАРИМИЗНИНГ айтишларича, анорнинг ичиде қанча ширани донга бўлса, шунча хасталикка даводир. Чунончи, рум ва юнон табобатида нордон анор безгак курунга таскин берувчи, меъда айланишида нафли ҳисобланар эди. Шарқ табобатида анорнинг илдизларини майдалаб алош шарбабти ёки сабури билан аралаштириб қаттиқ лат еганда, суяк синишларида оғриқ қолдирувчи омил сифатида тавсия этилган. Анор гуллари ва мева пўстлоқларининг қайнатмаси қорин оғрини ва кулунгга ёрдам беради, анор гуллари воситасида тайёрланган буглама ярлар иллатини тортади. Усимликнинг илдиз пўстлоқларидан тайёрланган дамлама гижжаларнинг додими беради.

Халқ табобатида анор дахлати пўстлоқи, меваси ва гулли қўтир, йўтал, сариқ касалликлариде хайри омил сифатида қўлланилади. Мева шарбати эгинда (лавша) касалликда ва ишда очувчи неъмат бўлиб хизмат қилади.

Агар мева пўстлоқининг кулли сарие ёки мол ёки билан қирбонт этилиб суртлса, теридеги ярлар тезда тўзалади.

ҲАР ДОНАСИ ШИФО

Мева пўстлоқи қайнатмаси оғиз бўшлиғининг ялланиши билан боғлиқ бўлган хасталикларга даво бўлади. Бунинг учун қайнатма билан оғиз фар-ғара қилиниши лозим.

Илмий тиббятда ҳам анорнинг шифобахш хусусиятларини инобатга олишган бўлиб, ўсимликнинг илдиз пўстлоқидан тайёрланган доривор тасмасмон гижжаларни туширишда ишлатилади, мева пўстлоқидан тайёрланган қайнатма билан қорин оғрини даволанади.

Манбаларда келтирилишича анор, олма, беҳи, лимон, отқулоқ, ошқовоқ, нилуфар ва кашани шираларининг тегиқ миқдорда аралаштириб қайнатилган қуноқ шарбабига асал қўшиб истаҳол қилинса, сифро ташлаш, тиниқ кўриш, дардига иқобий таъсир кўрсатар экан.

Анорнинг бунчалик селёсийликка сабаб нима? Бунга анор ва унинг махсусотларинда жо бўлган ҳайббахш дармондориларнинг қўлғилдир. Чунончи, анор таркибиде киши аъзоларига сингувчи, иштакча очувчи, овқат ҳазм қилишда иқобий таъсир этувчи органик кислоталар, қанд (фруктоза, сахароза, глюкоза кўринишида), «С» витамини, фолат кислотаси, танин, қоннинг таркиб топшишда муҳим аҳамиятга молик бўлган темир бор.

Анор серҳасият деракт бўлиши билан бирга манзара ва зийнат кешф этувчи ҳамдир. Унинг берги силлик, локувард янгли ялтироқ, жиполи, кўриниши тухумсимон, шохлари қиске бандли бўлиб, қарам-қарши жойлашган. Анор май-август ойлариде ўзининг қир-миз, лавларини гулларики намойиш этиб, ниҳоятда жозибаси билан кишини ром қилади.

Улкамизда анорнинг қизил, қозоқи ва оқ донга навлари кўплаб етиштирилади. Айниқса, Сурхондарё воҳасидаги дашнобд анори ўзининг шифобахшиги билан ажралаб туради. Шу боис анорзорларни кенгайтирайлик!

Шонилё ШОҲАЙДАР
ўғли.

ЯНГИ ТўПЛАМ

Қорақалпоғистонлик шоира Гулистон Матқубова-нинг Нукус шаҳридаги Ш. Сейтов китоб фирмасида чоп этилган янги тўплам «Мен сен учун яшайман» деб номланган. Мазкур тўплам «Қорақалпоғистон» нашриётида босилган илди ўзбекча асардир.

Тўпламга Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ шоирини Ибройим Юсупов сўз боши ёзган.

(ЎЗА)

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Дехқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш сановати бўлими—32-56-31. Иجتимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шўқоят, хат ва маълумий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Базити бўлими — 32-58-79.